

METODOLOŠKO POJASNILO

Jure Lasnibat

BRUTO DOMAČI PROIZVOD IN DRUGI AGREGATI NACIONALNIH RAČUNOV TER ZAPOSLENOST

To metodološko pojasnilo se nanaša na objavljanje podatkov:

- Bruto domači proizvod in drugi agregati nacionalnih računov ter zaposlenost, Slovenija, letno (Prva objava)

Avgust 2024

Kazalo

1	NAMEN.....	3
2	PRAVNI OKVIR.....	3
3	ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI.....	3
4	IZBOR ENOT OPAZOVANJA.....	3
5	ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV.....	4
6	DEFINICIJE.....	5
7	POJASNILA.....	8
8	OBJAVLJANJE PODATKOV.....	9
9	REVIDIRANJE PODATKOV.....	9
10	DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA.....	10

1 NAMEN

Namen objave podatkov o bruto domačem proizvodu (BDP), drugih agregatih nacionalnih računov ter zaposlenosti je prikazati gospodarsko aktivnost v Sloveniji v prejšnjem letu. Objavljeni podatki so prikazani v tekočih cenah, stalnih cenah prejšnjega leta ter v stalnih cenah z referenčnim letom 2010. Prikazane so tudi stopnje rasti BDP in posameznih agregatov, prispevek posamezne komponente k rasti BDP ter podatki o zaposlenosti v 1000 osebah oz. opravljenih delovnih urah.

2 PRAVNI OKVIR

- [Letni program statističnih raziskovanj \(LPSR\)](#)
- [Zakon o državni statistiki \(Uradni list RS, št. 45/95 in 9/01\)](#)
- [Uredba \(EU\) št. 549/2013 Evropskega parlamenta in Sveta](#) z dne 21. 5. 2013 o Evropskem sistemu nacionalnih in regionalnih računov v Evropski uniji (CELEX:32013R0549)
- [Dogovor o sodelovanju na področju makroekonomskih statistik \(2018\)](#)

3 ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI

Enote, ki jih opisujejo objavljeni podatki, so posamezne komponente BDP. Pri BDP, izračunanem po **proizvodni** metodi, je opazovana enota bruto dodana vrednost v določeni dejavnosti (po Standardni klasifikaciji dejavnosti – SKD 2008). Pri BDP, izračunanem po **izdatkovni** in **dohodkovni** metodi, je opazovana enota posamezna komponenta BDP, npr. izdatki za končno potrošnjo gospodinjstev (po klasifikaciji individualne potrošnje po namenu – COICOP 2018), bruto investicije v osnovna sredstva, sredstva za zaposlene ali bruto poslovni presežek. Pri **zaposlenosti** je opazovana enota zaposlena oseba.

4 IZBOR ENOT OPAZOVANJA

Enote populacije opredeljuje ESR 2010. V gospodarstvu so enote, ki sodelujejo, gospodarski subjekti, ki lahko imajo v lasti sredstva, prevzemajo obveznosti ter sodelujejo v ekonomskih dejavnostih in transakcijah z drugimi subjekti. Imenujejo se institucionalne enote.

V obračun so zajete vse enote oz. dejavnosti v skladu s konceptom meja proizvodnje po Sistemu nacionalnih računov 2008 (SNR 2008) in Evropskem sistemu nacionalnih in regionalnih računov 2010 (ESR 2010).

5 ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV

Podatki se zbirajo letno.

Za izračun ocene letnega BDP, drugih agregatov nacionalnih računov in zaposlenosti se uporablja več virov. V nadaljevanju so zapisani najpomembnejši podatkovni viri glede na metodo prikaza BDP.

Glavni podatkovni vir za BDP po **proizvodni** metodi so letni računovodski izkazi (izkaz poslovnega izida in bilanca stanja), ki jih zbira Agencija RS za javnopravne evidence in storitve (AJPES). Vsi letni računovodski izkazi za predhodno leto so SURS-u skladno z dogovorom o posredovanju in uporabi podatkovnih baz letnih poročil poslovnih subjektov na voljo najkasneje do maja v tekočem letu.

Posebni dogovori za predložitev računovodskih podatkov so sklenjeni z Banko Slovenije (BS) (za podatke iz izkaza finančnega položaja in izkaza poslovnega uspeha bank) ter z Agencijo za zavarovalni nadzor (AZN) (za bilance stanja in izkaze poslovnega izida zavarovalnic, pozavarovalnic in pokojninskih družb).

Za oceno dodane vrednosti samozaposlenih se poleg podatkov iz letnih računovodskih izkazov uporabijo tudi podatki iz letne napovedi za odmero davka od dohodka iz dejavnosti. Za oceno dodane vrednosti kmetijske in gozdarske dejavnosti se uporabijo podatki ekonomskih računov za kmetijstvo (ERK), ekonomskih računov za gozdarstvo (ERG) ter drugi statistični podatki s področja kmetijskih statistik.

Pomemben podatkovni vir so podatki Ministrstva za finance za statistiko javnih financ, ki jih sestavljajo podatki štirih blagajn (centralnega proračuna, proračuna občin, ZZZS in ZPIZ), podatki Finančne uprave o obračunu davka na dodano vrednost (DDV) in trošarinski podatki ter podatki Uprave RS za javna plačila o razporejenih javnofinančnih prihodkih in kritju (B2).

BDP po **dohodkovni** metodi se ocenjuje hkrati in z istimi podatkovnimi viri kot BDP po proizvodni metodi. Za sredstva za zaposlene je dodaten podatkovni vir Raziskovanje o stroških dela (ZAP-RSD), ki se izvaja na štiri leta. Dopolnilni vir so še dohodninske napovedi, ki jih zagotavlja FURS. Za ocenjevanje potrošnje stalnega kapitala je bila razvita t. i. metoda stalnega popisovanja sredstev; ta zajema obdobje od leta 1995 dalje.

Po **izdatkovni** metodi se za ocenjevanje izdatkov gospodinjestev za končno potrošnjo uporabljajo številni podatkovni viri, med katerimi sta najpomembnejši raziskovanji Anketa o porabi v gospodinjestvih (APG) in Trgovina na drobno, trgovina z motornimi vozili in popravila motornih vozil (TRG/M). Glavni podatkovni vir za bruto investicije v osnovna sredstva ter neto pridobitve vrednostnih predmetov je raziskovanje Investicije v osnovna sredstva (INV-1 in INV-2). Spremembe zalog so ocenjene s podatkovnimi viri, ki se uporabljajo pri izračunu BDP po proizvodni metodi ter s podatki ERK. Izdatki države in nepridobitnih institucij, ki opravljajo storitve za gospodinjstva (NPISG), se ocenijo v okviru priprave BDP po proizvodni metodi. Vir za ocenjevanje izvoza

in uvoza blaga so podatki statistike zunanje trgovine (Intrastat in Extrastat), podatki o izvozu in uvozu storitev pa temeljijo na plačilni bilanci. Uporabljajo se še podatki iz drugih statističnih raziskovanj, kot so Gradbena dovoljenja za stavbe (GRAD-GD/M), Prihodi in prenočitve turistov (TU/M), Železniški prevoz (TR-ŽEL/ČL), Potniki v cestnem javnem linijskem prevozu (TR-ZRA/M) in drugo.

Glavni vir za oceno **števila zaposlenih** je Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP). Register se mesečno dopolnjuje oziroma osvežuje s podatki iz obrazcev »M«, tj. prijava podatkov o pokojninskem in invalidskem ter zdravstvenem zavarovanju, zavarovanju za starševsko varstvo, zavarovanju za primer brezposelnosti in o sklenitvi delovnega razmerja (podatke zagotavljajo ZZZS, ZPIZ in Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje), ter s podatki iz Poslovnega registra Slovenije in Centralnega registra prebivalstva. Število zaposlenih se ocenjuje skupaj z BDP po proizvodni metodi na ravni dejavnosti. Podatki iz SRDAP-a so konceptualno prilagojeni standardom uredbe ESR 2010.

Za izračun podatkov v stalnih cenah se uporabijo podatki, pridobljeni v naslednjih raziskovanjih:

- Indeksi povprečnih vrednosti izvoza in uvoza, ZT-IPVIU
- Indeks cen življenjskih potrebščin, ICŽP
- Harmonizirani indeks cen življenjskih potrebščin, HICŽP
- Indeksi cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih: ICIPP-SKUPAJ/M, CENE-DOMA/M, CENE-IZVOZ/M
- Indeksi uvoznih cen: IUC/M, CENE-UVOZ/M
- Indeksi cen storitev pri proizvajalcih, ICSP
- Cene inputov v kmetijstvu, KME-INPUT/M
- Proizvodnja električne in toplotne energije, E1-EE/M
- Oskrba s plini, E9-PL/M
- drugi podatki.

Administrativni podatkovni viri zajemajo predvsem podatke iz davčnih evidenc, javnofinančne podatke, podatke o javnih plačilih, podatke o registraciji vozil, podatke Banke Slovenije kot nadzorne institucije bančnega sistema, podatke Agencije za zavarovalni nadzor.

6 DEFINICIJE

Bruto domači proizvod po proizvodni metodi je enak dodani vrednosti v osnovnih cenah, povečani za davke na proizvode in zmanjšani za subvencije na proizvode. Bruto domači proizvod je tako enak vsoti dodane vrednosti v osnovnih cenah vseh domačih (rezidenčnih) proizvodnih enot in neto davkov na proizvode (davki na proizvode, zmanjšani za subvencije na proizvode).

Dodana vrednost v osnovnih cenah je enaka proizvodnji v osnovnih cenah, zmanjšani za vmesno potrošnjo v cenah kupcev. Dodana vrednost v osnovnih cenah je tudi enaka vsoti sredstev za zaposlene, drugih davkov na proizvodnjo, zmanjšanih za druge subvencije na proizvodnjo, ter bruto poslovnega presežka in bruto raznovrstnega dohodka.

Proizvodnja je enaka vrednosti ustvarjenih proizvodov (blaga in storitev) od začetka do konca leta in je vrednotena v osnovnih cenah. V osnovnih cenah so iz vrednosti proizvodnje izločeni davki na proizvode, vključene pa subvencije na proizvode. Proizvodnjo sestavljajo proizvodnja za trg, proizvodnja za lastno končno porabo in druga netržna proizvodnja (proizvodnja individualnih storitev države in NPISG ter proizvodnja kolektivnih storitev države).

Vmesna potrošnja je vrednotena v cenah kupcev kot vrednost proizvodov, ki jih posamezni proizvajalec nabavi, da proizvede druge proizvode. Vključeni so proizvodi z življenjsko dobo, krajšo od enega leta, ter storitve tekočih popravil in vzdrževanja, ki ne povečujejo osnovne vrednosti ali življenjske dobe osnovnih sredstev.

Med **davke na proizvode** so vključene vse carine in uvozne dajatve, davek na dodano vrednost, trošarine na naftne derivate, cigarete in alkohol, davki na igre na srečo in na nekatere specifične storitve ter davki na transakcije nepremičnin.

Subvencije na proizvode so nepovratna plačila tržnim proizvajalcem, s katerimi institucije države podpirajo raven tržnih cen in tako neposredno vplivajo na obseg proizvodnje. Ocenjene so za potniški promet in energetiko.

Bruto domači proizvod po izdatkovni metodi je enak domači potrošnji in saldu menjave blaga in storitev s tujino (izvoz minus uvoz). Domačo potrošnjo sestavljajo izdatki za končno potrošnjo in bruto investicije.

Izdatke za končno potrošnjo sestavljajo izdatki za končno potrošnjo gospodinjstev, izdatki za končno potrošnjo nepridobitnih institucij, ki opravljajo storitve za gospodinjstva (NPISG), ter individualni in kolektivni izdatki države za končno potrošnjo. Izdatki gospodinjstev za končno potrošnjo so ocenjeni po nacionalnem konceptu, kar pomeni, da so izdatkom gospodinjstev po domačem konceptu prišteti nakupi rezidenčnih gospodinjstev v tujini in odšteti nakupi nerezidenčnih gospodinjstev v Sloveniji. Individualne izdatke države sestavljajo izdatki za netržne storitve države (izobraževanje, zdravstvo in socialno skrbstvo, kulturo, šport itd.) in izdatki za tržne proizvode (zdravila, ortopedski pripomočki, koncesijske pravice zasebnemu sektorju, storitve zdravilišč ipd.). Kolektivni izdatki države so izdatki za upravne, administrativne, obrambne, ekonomske, razvojno-raziskovalne in druge skupne netržne storitve države. Izdatki države in NPISG za končno potrošnjo so enaki razliki med vrednostjo proizvodnje po stroškovni metodi in vrednostjo prodaj. Posredno merjene storitve finančnega posredništva so v končni potrošnji razporejene v izdatke gospodinjstev, države in NPISG ter v izvoz in uvoz storitev.

Bruto investicije so sestavljene iz bruto investicij v osnovna sredstva, sprememb v zalogah ter neto nabav vrednostnih predmetov. Bruto investicije v osnovna sredstva sestavljajo pridobitve (nabave) novih in rabljenih osnovnih sredstev, zmanjšane za odtujitve (prodaje) rabljenih osnovnih sredstev in povečane za stroške transakcij rabljenih osnovnih sredstev. Osnovna sredstva vključujejo proizvode intelektualne lastnine. Pridobitve vključujejo proizvodnjo za lastne potrebe. Spremembe zalog se obračunajo za nedokončano proizvodnjo in dokončane proizvode pri proizvajalcih, za zaloge trgovskega blaga in zaloge surovin, materiala, rezervnih delov ipd.

Kategoriji **izvoz in uvoz** pri poslih oplemenitenja vključujeta le opravljeno storitev brez vrednosti blaga. Izvozna vrednost blaga je obračunana po pariteti FOB, uvozna vrednost je po podatkih Banke Slovenije iz paritete CIF, zmanjšana na pariteto FOB. Podatki o izvozu in uvozu storitev so povzeti iz plačilne bilance po podatkih in metodologiji Banke Slovenije.

Bruto domači proizvod po dohodkovni metodi je enak vsoti sredstev za zaposlene, neto davkov na proizvodnjo in uvoz (davki na proizvodnjo in uvoz minus subvencije na proizvodnjo) ter bruto poslovnega presežka in raznovrstnega dohodka.

Sredstva za zaposlene so enaka vsoti bruto plač in prispevkov delodajalcev za socialno varnost zaposlenih. Prispevki delodajalcev za socialno varnost vključujejo dejanske prispevke delodajalcev (obvezne in prostovoljne) in pripisane prispevke delodajalcev. Pripisani prispevki vključujejo vsa nadomestila plač za čas odsotnosti z dela zaradi bolezni, nesreč ipd., ki jih izplačuje delodajalec. Osebne prejemke sestavljajo denarna nadomestila, izplačana zaposlenim za hrano, prevoz na delo in z dela, in regres za letni dopust. Vsa bruto plačila delodajalcev za pogodbene, začasne in enkratne zaposlitve prikazana v vmesni potrošnji. Osebni prejemki vključujejo oceno vrednosti napitnin v gostinskih in osebnih storitvenih dejavnostih ter oceno vrednosti zasebne rabe službenih vozil.

Davki na proizvodnjo in uvoz zajemajo davke na proizvode in druge davke na proizvodnjo. Drugi davki na proizvodnjo so davki, ki jih podjetja plačujejo za uporabo določenih osnovnih sredstev ali proizvodnih virov, nevezano na obseg proizvodnje.

Subvencije so nepovratna plačila državnih institucij tržnim proizvajalcem. Subvencije se delijo na subvencije na proizvode in na druge subvencije na proizvodnjo. Subvencije na proizvode so vezane na obseg ustvarjene proizvodnje, druge subvencije na proizvodnjo pa ne.

Poslovni presežek je rezidualna kategorija dodane vrednosti v finančnih in nefinančnih gospodarskih družbah ter v stanovanjski dejavnosti v okviru gospodinjstev. V netržnih dejavnostih je bruto poslovni presežek enak obračunani potrošnji stalnega kapitala.

Raznovrstni dohodek je rezidualna kategorija dodane vrednosti samozaposlenih.

Zaposlenost po nacionalnem konceptu je enaka zaposlenosti po domačem konceptu, povečani za rezidente, ki delajo v tujini, in zmanjšana za nerezidente, ki delajo v Sloveniji. Zaposlenost po domačem konceptu zajema vse osebe, zaposlene za nedoločen čas, ter samozaposlene osebe in pomagajoče družinske člane v zasebnem kmetijstvu in samozaposlene v drugih dejavnostih gospodinjstev. Zaposlenost po nacionalnih računih vključuje tudi študentsko delo in druge oblike zaposlenosti za določen čas, zaposlenost v pomorskem transportu na naših ladjah in zaposlenost v naših diplomatskih in konzularnih predstavništvi v tujini, podjetja brez zaposlenih ipd. Zaposlenost, zaposleni in samozaposleni po dejavnostih so prikazani po domačem konceptu.

7 POJASNILA

7.1 KLASIFIKACIJE

Podatki, ki so izračunani po proizvodni metodi, so prikazani po standardni klasifikaciji dejavnosti (SKD 2008). Ostale klasifikacije so v Uredbi (EU) št. 549/2013 (v poglavju 2. Pravni okvir). Več informacij o klasifikacijah je na voljo na povezavi:

<https://www.stat.si/statweb/Methods/Classifications>

7.2 OBDELAVA PODATKOV

UREJANJE PODATKOV

Uporabljene so bile metode konceptualnih prilagoditev podatkov in prilagoditev za polno zajetje pojava.

UTEŽEVANJE

Podatki zajemajo celotno ekonomsko aktivnost v skladu s koncepti nacionalnih računov (ESR 2010).

DESEZONIRANJE

Postopki desezoniranja niso smiselni.

7.3 INDEKSI

Namesto indeksov objavljamo stopnje rasti BDP in posameznih komponent po proizvodni in izdatkovni metodi.

7.4 NATANČNOST

Natančnosti ne izračunavamo. Ugotavljanje odstopanja ocen nacionalnih računov od njihovih pravih vrednosti ni izvedljivo. Za oceno kakovosti podatkov se v nacionalnih računih uporablja nadomesten pristop s preverjanjem virov in metod ocenjevanja nacionalnih računov s strani Eurostata in drugih držav članic EU.

7.5 DRUGA POJASNILA

8 OBJAVLJANJE PODATKOV

Podatke objavljamo letno:

- Podatkovna baza SiStat: BDP in nacionalni računi – [BDP in gospodarska rast](#), letni podatki. Podatke objavljamo v absolutnih vrednostih in deležih, v tekočih cenah, v stalnih cenah preteklega leta, v stalnih cenah z referenčnim letom 2010 in letne stopnje rasti.
- Prva objava (BDP in nacionalni računi, BDP in gospodarska rast): »Bruto domači proizvod in drugi agregati nacionalnih računov ter zaposlenost«.
- [Eurostat](#).

9 REVIDIRANJE PODATKOV

9.1 OBJAVLJANJE ZAČASNIH IN KONČNIH PODATKOV

Politika revizij nacionalnih računov je določena z ESR 2010, zato tem podatkom ne določamo statusa »začasni/končni«.

Podrobno razčlenjeni podatki iz nacionalnih računov za leto t se navadno revidirajo in dokončajo v štirih korakih, tako da se končne ocene za leto t navadno objavijo konec avgusta leta $t + 3$ oziroma 44 mesecev po koncu leta. Ti štirje koraki in obdobja, v katerih so ocene prvič objavljene, redno revidirane in dokončane, so:

- $t + 8$ mesecev: prva letna ocena BDP, drugih agregatov nacionalnih računov in zaposlenosti;
- $t + 20$ mesecev: prva revizija letne ocene BDP, drugih agregatov nacionalnih računov in zaposlenosti;
- $t + 32$ mesecev: druga revizija letne ocene BDP, drugih agregatov nacionalnih računov in zaposlenosti;
- $t + 44$ mesecev: zadnja redna revizija letne ocene BDP, drugih agregatov nacionalnih računov in zaposlenosti.

Poleg rednih letnih revizij, ki vključujejo običajne posodobitve podatkov in zajamejo zadnja štiri leta, ocene nacionalnih računov revidiramo tudi v okviru obsežnejših revizij (»benchmark revision« v angleškem izrazoslovju). Na evropski ravni države članice takšne revizije opravimo v istem letu, vsakih pet let, za daljšo časovno vrsto podatkov nacionalnih računov. Na ta način je zagotovljena primerljivost podatkov med državami in v času. Takšni reviziji sta bili opravljeni v letu 2019 in v letu 2024, za časovno vrsto podatkov od leta 1995 naprej.

Obsežne revizije pogosto vključujejo spremembe metod ocenjevanja in podatkovnih virov, ki presegajo običajne vsakoletne revizije tako po velikosti vpliva kot po časovni dolžini. Vpliv revizijskih korakov na kazalnike je različen, nekateri koraki vplivajo na povečanje BDP, drugi na zmanjšanje, nekateri izboljšajo strukturo komponent BDP ali vplivajo na druge nacionalne račune poleg BDP. Koraki obsežnejših revizij pogosto vključujejo popravke za odpravo pomanjkljivosti in akcijskih točk Evropske komisije iz postopkov preverjanja podatkov nacionalnih računov za administrativne namene (ocene bruto nacionalnega dohodka za določanje lastnih virov EU, postopek ugotavljanja čezmernega primanjkljaja sektorja država) ter druge spremembe metod ocenjevanja in podatkovnih virov.

9.2 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA ČASOVNO PRIMERLJIVOST

Podatki od leta 1995 naprej so medsebojno primerljivi in so v skladu s koncepti ESR 2010.

Metodološko pojasnilo o revidiranju podatkov je dostopno na spletni strani

<http://www.stat.si/dokument/5296/RevidiranjeStatisticnihPodatkovMPsplosna.pdf>.

10 DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

Metodološka gradiva na spletni strani SURS so dostopna na <https://www.stat.si/statweb/Methods/QuestionnairesMethodologicalExplanationsQualityReports>.

- Vprašalnik:
 - Podatkov za to raziskovanje SURS ne zbira z vprašalnikom.
- [Understanding National Accounts](#)
- [Building the System of National Accounts](#)